

27 DES 2008

Ája Sámi Guovddaš/Ája Samisk Senter
9144 Samuelsberg
Tlf.: +47 77 71 62 00 fax +47 77 71 78 14
postmottak@ajasamisksenter.no
www.ajasamisksenter.no

JUSTISDEPARTEMENTET	
02 JAN 2009	
SAKSNTL:	200801140
AVD/KONTOR:	LOV/E/KHR
DOKNR:	30
ARKIVKODE:	

Manndalen 17.12.2008

Det Kongelige Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Ája Sámi Guovddaš/Ája Samisk Senter viser til høringsbrev av 15.2.2008 og 17.4.2008.

Styret i Ája Samisk Senter har behandlet saken 17. desember 2008, og gjort følgende vedtak i saken:

Høringsuttalelse NOU 2008:5 og NOU 2007:13, kap. 22 NOU 2008:5 (Kystfiskeutvalget)

Fiske langs kysten og i fjordene har i utallige generasjoner vært en kulturbærer og en av hovednæringene for den samiske befolkning. Samene som gruppe har gjennom sin bruk av sjøen uten tvil ervervet seg rettigheter til fiskeressurser. Endringer i fiskeripolitikken, spesielt de siste tiårene, har ført til at ca. halvparten av den minste kyst- og fjordflåten har blitt presset ut av næringen. Dette har ført til stagnasjon og tilbakegang i de fleste sjøsamiske samfunn. Det er derfor viktig at sjøsamiske rettighetene stadfestes og blir en aktiv del av nasjonal fiskeripolitikk.

Ája samisk senter er derfor svært fornøyd med at det ble nedsatt et bredt sammensatt ekspertutvalg, med juridisk, fiskerifaglig og fiskeriutøvende ekspertise for å utrede samisk og andres rett til fiske i havet utenfor Finnmark. Ája samisk senter ser at arbeidet Kystfiskeutvalget har gjort for Finnmark vil få stor betydning for samiske fiskerettigheter i Troms også.

Ája samisk senter støtter forslagene i NOU 2008:5. At utvalget på alle punkter er enstemmig tyder på at forslagene er grundig vurdert fra alle sider. Utvalgets forslag er en anerkjennelse av det eksisterer klare samiske fiskerettigheter.

Nærmere kommentarer til ulike forslag i NOU 2008:5

Det grunnleggende i forslaget fra Kystfiskeutvalget er prinsippet om at alle folkegrupper bosatt langs kysten av Finnmark har en rett til å fiske. Å fastslå en slik rettighet med lov mener vi er i tråd med den sjøsamiske rettsoppfatningen. En utvikling mot at rettigheten til å fiske samles på færre og færre hender, har virket negativt inn på samisk bosetning. Utvalgets forslaget om at en lovfestet rett til fiske skal omfatte både fiske til eget bruk og minimumskvote i næringssammenheng er svært positivt.

Et annet av utvalgets sentrale forslag er fjordretten. Dette er en særlig rett til fiske for folk som er bosatt ved den enkelte fjord. Ája samisk senter mener at dette er helt i tråd med rettigheter fjordbefolkningen i de sjøsamiske områdene hele tiden har hevdet å ha.

Utvalgets forslag om etablering av Finnmark fiskeriforvaltning som gir regler om blant annet fartøystørrelse og redskapsbruk ut til fire nautiske mil utenfor grunnlinjene, er likeledes svært

betimelig. Ája mener at fiskeriforvaltningen bør bygges på at de som bor nærmest og er mest avhengige av ressursene skal ha en sentral rolle. Dette vil i likhet med de nevnte tiltakene overvirke til en tilbakeføring av rettigheter som er blitt fratatt kyst- og fjordområdene de siste tiårene.

Øvrige tiltak i forvaltningen som blir foreslått er å åpne opp for flere fiskere i Gruppe I, heve maksimumskvote i Gruppe II, øke torskekvota for ikke-manntalsførte fiskere fra 2.000 til 3.000 kg, og gi bedre tilskudds- og lånevilkår fra Sametinget og Innovasjon Norge. Dette er alle svært gode forslag som Ája samisk senter støtter.

En konsekvens av forslagene er at det sannsynligvis må omfordelinger til innen den nasjonale totalkvoten. Utvalget sier at en viss refordeling av kvantum fra havflåten til kystflåten uten tvil ville skapt større muligheter i kystfisket. Videre at en låsing av kvantum til gitte flåtegrupper på ubestemt tid vil være uheldig (s. 390). Ája samisk senter vil bemerke at i tillegg til rettighetsdimensjonen vil en omfordeling fra havflåten til kystflåten ha flere positive effekter, som mer økologisk riktig beskatning, bedre verdiskaping og flere arbeidsplasser per kilo fanget fisk.

Samiske rettigheter utenfor 4 nautiske mil?

Kystfiskeutvalget sier på side 402 at det ikke er grunnlag for å sette en geografisk grense for retten til fiske eller for virkeområdet for loven. Videre at "De enkelte regler vil ha dels ulik rekkevidde, og dette vil fremgå av de enkelte bestemmelser". Ája samisk senter vil påpeke at de fleste forslagene til utvalget i praksis kun vil virke innenfor fire nautiske mil fra land. Med unntak av enkelttiltak som går på økte kvoter, kan vi ikke se at forslagene vil ha særlig relevans utenfor firemilssonen.

Ája samisk senter mener det er hevet over enhver tvil at samer har fisket også utenfor firemilssonen. Riktignok har fjordfisket hatt mye større betydning for sjøsamene enn fisket utenfor firemilssonen, men vi mener at havfiske som en del av samiske fiskerier klart også er beskyttet av internasjonale konvensjoner, jf. Samerettsutvalgets utredning side 1089. Ája samisk senter mener det er en svakhet med Kystfiskeutvalgets utredning at dette spørsmålet ikke drøftes nærmere. Utvalgets mandat var noe begrenset, men utvalget sier selv på side 22 at de "kan foreslå tiltak knyttet til fiske i havet langt nok ut til å sikre en eventuell rett". Ut fra dette ser det ikke ut til at utvalget mener at mandatet har lagt begrensninger i forhold til eventuelle rettigheter utenfor fire nautiske mil.

Ut fra Ája samisk senter sitt syn burde samer prinsipielt være med på forvaltningen et godt stykke utenfor fire nautiske mil. Vi vil her peke på at Samerettsutvalgets har foreslått at det opprettes et eget fast samarbeidsorgan mellom Sametinget og Fiskeri- og kystdepartementet med sikte på å ivareta samiske interesser i fiskeriene generelt. Et slikt forslag vil være en styrke for samiske rettigheter også utenfor fire nautiske mil.

NOU 2008:5 sett i sammenheng med NOU 2007:13, kap 22

Utvalgenes uttalelser

Kystfiskeutvalget uttaler på side 406 at "*Selv om Kystfiskeutvalgets mandat er begrenset til fjorder i og kystområder utenfor Finnmark, og utvalget derfor ikke kommer med noen tihrådninger for områder utenfor, vil utvalget likevel anta at forholdene i sjøsamiske områder i Nordland og Troms neppe er vesentlig forskjellige fra forholdene i Finnmark. De løsninger som foreslås for Finnmark, vil derfor trolig kunne være aktuelle også for sjøsamiske områder, eventuelt med tilgrensende områder ellers i landet.*"

Samerettsutvalget bruker nøyaktig samme formulering i et avsnitt på s. 1110, men de legger til "*for eksempel ved at det her innføres parallelle ordninger som i Finnmark eller ved at det innføres ordninger som*

gjelder for alle sjøsamiske kyst- og fjordområder i Norge".

Kystfiskeutvalget sier også på side 406 at: "*Selv om det ikke er noe geografisk overlapp mellom Kystfiskeutvalgets og Samerettsutvalgets mandat, er det likevel en viss saklig overlapp mellom utvalgenes mandat. Fremstillingen i denne innstillings kapittel 4, sammenholdt med denne innstillings kapittel 11, viser også at enkelte spørsmål er behandlet av begge utvalg. Det vil derfor i det videre arbeid kunne være gunstig å se de to utvalgs utredninger og tilrådninger om fjord- og kystfiske i sammenheng.*"

Konkrete forslag i de to utredningene

Begge utredningene mener at det bør opprettes en kommisjon som skal kartlegge og identifisere rettigheter til fiske. Samerettsutvalget sier imidlertid at kommisjonen også skal kartlegge marine ressurser. Begge utvalgene foreslår at kommisjonen ikke skal jobbe med identifisering av rettigheter til fiske på eget initiativ, men i tilfeller der rettighetskrav blir framført.

Kystfiskeutvalget foreslår de nevnte prinsippene om at folk bosatt ved fjordene og langs kysten har en rett til å fiske i havet og en særlig rett til fiske for folk som er bosatt i den enkelte fjord.

Begge utredningene foreslår minimumskvoter for kystsamiske områder, oppmyking av kriteriene for fiskerimantallets blad A (biyrkesfisker), øking av fritidstorskekvoten, mulighet for fredning mot bestemte redskapstyper m.v og samisk/regional deltakelse i forvaltningen.

I tillegg til dette foreslår Samerettsutvalget at det opprettes et eget fast samarbeidsorgan mellom Sametinget og Fiskeri- og kystdepartementet med sikte på å ivareta samiske interesser i fiskeriene. Samerettsutvalget foreslår også en særskilt lov om konsultasjoner og annen saksbehandling ved tiltak som kan få virkning i tradisjonelle samiske områder.

Kommentarer til forslagene

Til tross for at Kystfiskeutvalget nevner at deres forslag trolig vil være aktuelle sør for Finnmark også, vurderer de ikke sine forslag i forhold til hele det sjøsamiske området. Dette mener Ája samisk senter er en svakhet ved utredningen. En generell konsekvens av dette kan være at noen av forslagene blir såpass geografisk begrensende at de ikke vil være like effektfulle, dersom de skal gjennomføres i hele det sjøsamiske bosetningsområdet.

Samerettsutvalget ser på sin side for seg at det innføres ordninger som gjelder for alle sjøsamiske kyst- og fjordområder i Norge. Et problem med Samerettsutvalgets utredning er imidlertid at de ikke kommer med direkte lovforslag, men henviser til Kystfiskeutvalget.

Slik Ája samisk senter ser det, vil en ny lov bl.a. måtte innføre en regional fiskeriforvaltning som dekker hele det sjøsamiske bosetningsområdet. Vi ser for oss at det i tillegg til Finnmark blir flere regionale forvaltningsområder. Å ha kun et stort forvaltningsområde vil gi for lite nærhet og lokal forvaltning, jf. Kystfiskeutvalgets drøftinger om geografisk størrelse på regional forvaltning side 394.

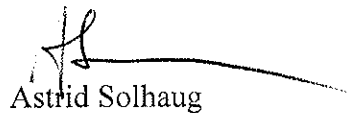
Ája samisk senter støtter Samerettsutvalgets forslag om en særskilt lov om konsultasjoner og annen saksbehandling ved tiltak som kan få virkning i tradisjonelle samiske områder. Vi ser det som positivt at utvalget ser at det kan være nødvendig å konsultere både lokale fiskeriinteresser og representanter for samiske lokalsamfunn der fisket har betydning for bosettingen. Dette vil bety at lokale interesser har større sjanse for å få sitt syn i gjennom når nye tiltak skal innføres. En slik konsultasjonslov vil måtte virke i hele det samiske bosetningsområdet, inkludert Finnmark.

Ája samisk senter støtter også forslaget fra Samerettsutvalget om at det opprettes et eget fast

samarbeidsorgan mellom Sametinget og Fiskeri- og kystdepartementet, for å ivareta samiske interesser i fiskeriene og i forvaltning av sjøarealene. Vi mener imidlertid at dette ikke bare skal være et samarbeidsorgan, men et forhandlingsorgan. I et slikt organ kan for eksempel forvaltningen av lodda tas opp. Lodda har jo svært stor innvirkning på de andre fiskebestandene og på økosystemene på kysten. Også forvaltningen av de andre vandrende fiskeslagene vil være naturlig å ta opp i et slikt forhandlingsorgan.

Avslutningsvis vil Ája samisk senter understreke at samtidig med at arbeidet med finnmarksfiskeloven pågår må det også igangsettes et snarlig arbeid som leder ut i konkrete lovbestemmelser for kystområdene sør for Finnmark. Sjøsamiske områder i Nordland og Troms er i den samme kritiske situasjon som i Finnmark. Det trengs kraftige tiltak for at kulturen i de sjøsamiske områdene skal overleve, styrkes og utvikles. En gjennomføring av forslagene fra Kystfiskeutvalget og Samerettsutvalget er viktige steg i riktig retning.

Med hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'AS', with a long horizontal line extending to the right.

Astrid Solhaug

daglig leder